

การพัฒนาข้อเสนอและรูปธรรมของการปฏิรูปประเทศไทย ของกลุ่มการเมืองในจังหวัดพะเยา

The Proposal Development and Substantial Reform in Thailand of Political Factions in Phayao Province

พิศมัย วงศ์จำปา *

สัททยา วิเศษ **

ชัยวัฒน์ จันธิมา ***

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑) พัฒนาข้อเสนอการปฏิรูปด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม โดยการมีส่วนร่วมของประชาชนในจังหวัดพะเยา และ ๒) การสร้างพื้นที่และกระบวนการจัดทำข้อเสนอการปฏิรูปด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของกลุ่มการเมืองที่มีความเห็นต่างในจังหวัดพะเยา เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรในการวิจัยได้คัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจงจากตัวแทนกลุ่มการเมืองในจังหวัดพะเยา จำนวน ๕๐ คน ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการสนทนากลุ่ม และการสานเสวนาทางออก เพื่อหาฉันทามติร่วมที่มีต่อการปฏิรูปประเทศไทยในด้านการเมือง ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ การยื่นข้อเสนอและรูปธรรมของการปฏิรูปประเทศไทยของกลุ่มการเมืองในจังหวัดพะเยาต่อระดับนโยบาย รวมทั้งการจัดเวทีสื่อสารสาธารณะทางสถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส เพื่อนำเสนอข้อเสนอและรูปธรรมของการปฏิรูปประเทศไทยของกลุ่มการเมือง จังหวัดพะเยา

ผลการวิจัยพบว่า ข้อเสนอและรูปธรรมในการปฏิรูปประเทศไทยของกลุ่มการเมืองจังหวัดพะเยา ได้ให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจให้กับประชาชนในระดับท้องถิ่น การปฏิรูประบบราชการให้มีประสิทธิภาพ การลดความเหลื่อมล้ำทางการเมือง การศึกษา เศรษฐกิจ การมีส่วนร่วมของประชาชนในรูปแบบสภาประชาชน ในการจัดทำโครงการพัฒนา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษา การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การจัดการด้านพลังงาน การปรับโครงสร้างกลไกทางตลาดของผลผลิตด้านการเกษตร ทั้งนี้ ในการพัฒนาข้อเสนอของกลุ่มการเมืองเหล่านี้ ได้ใช้กระบวนการสานเสวนา เป็นเครื่องมือในการสร้างกระบวนการพูดคุย และสร้างพื้นที่ให้กับกลุ่มการเมืองที่มีความเห็นต่างในจังหวัดพะเยา เพื่อมีส่วนร่วมในการจัดทำข้อเสนอการปฏิรูปด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของพะเยา นอกจากนี้ กระบวนการสานเสวนา ได้ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ ความเข้าใจ นำไปสู่การลดความขัดแย้ง และการยอมรับในฉันทามติร่วมของ

* สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา

** สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา

*** ผู้ประสานงานสถาบันปวงผญาพายาว วัดศรีโคมคำ อำเภอเมือง จังหวัดพะเยา

กลุ่มการเมืองที่มีความเห็นต่างในจังหวัดพะเยา เพื่อสร้างความปรองดอง และความสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นในสังคมไทย

คำสำคัญ: การปฏิรูปประเทศไทย, กลุ่มการเมือง, จังหวัดพะเยา

ABSTRACT

The objectives of this research were, 1) to develop proposals for the reform of the political, economic and social based on the participation of citizens in Phayao province. 2) to build the space and process for the proposal preparation in order to reform the political, socio-economic and for the political factions that have a different opinion in Phayao province. The research was qualitative research and the sample was 40 peoples that representative of political factions in Phayao province. All data were collected from the focus group and dialogue to find a consensus on the reform the political, socio-economic of Thailand. The concrete proposal for reform of Thailand was made by the Political Factions in Phayao Province to continue in the policy level. Including the public communication forums was held by the Thai PBS television stations to communicate the concrete proposal for Thailand reform.

The findings were as follows: Regarding to the concrete proposals on the political reform presented by of the Political Factions in Phayao Province, they have focused on the decentralization to the locals, bureaucratic reform to be effective, reducing inequality, political education and economy. In addition, they have focused on the public participation in the form of the citizen's council and people should have their opportunities in the education management, the natural resource management, the energy management, and the restructuring of the market mechanism for agricultural productivity.

These proposals derived from the people's opinions or organizations that have similar interests to call on the power of the state. They look forward to the government's response to the needs of their group. However, in the development of the proposal of these political groups has been done through the dialogued process. This process is considered as the tools to create the negotiation process and create space for political dissent in Phayao province. Furthermore, the process of dialogue also has caused the exchange, learning, understanding, lead to reduce conflict, and to create harmony and reconciliation in Thailand.

Keyword: Thailand Reform, Political Factions, Phayao Province

๑. บทนำ

ประชาธิปไตย (Democracy) แปลว่า การปกครองของประชาชน ดังที่อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยของสหรัฐอเมริกาเคยกล่าวไว้ว่า รัฐบาลประชาธิปไตยคือ รัฐบาลของประชาชน เพื่อประชาชน และโดยประชาชน ซึ่งหมายถึงระบบการปกครองตามอุดมคติระบบหนึ่งที่รัฐบาลในระบบประชาธิปไตยจะให้โอกาสอันเท่าเทียมกันในการดำรงชีวิต การแสวงหาความสุข เป็นต้น^๑

ในอดีตที่ผ่านมา ระบบประชาธิปไตยในประเทศไทยนั้น กำเนิดมาจากความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในภายในโครงสร้างส่วนบนของรัฐเป็นหลัก กล่าวคือ เกิดจากความขัดแย้งระหว่างพลังทางการเมือง การปกครองกับความสัมพันธ์ทางอำนาจระหว่างชนชั้นนำ ที่กุมอำนาจทางการเมืองกับชนชั้นข้าราชการที่เป็นกลไกเครื่องมือของอำนาจนั้น การเปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๗๕ จึงเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากความขัดแย้งภายในชนชั้นปกครองคือระหว่างอำนาจรัฐที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นศูนย์กลางของอำนาจกับกลไกของรัฐ ที่ประกอบด้วย ข้าราชการ ทหาร พลเรือน^๒

ปัจจุบัน ความขัดแย้งในประเด็นปัญหาต่างๆ ในสังคมไทย มีจุดกำเนิดมาจากใจกลางของการบริหารงานประเทศในระบบประชาธิปไตยที่รวมศูนย์อำนาจ และเครื่องมือทางนโยบาย ซึ่งมีจุดอ่อนสำคัญ คือ การทุจริตคอร์รัปชัน การขาดกระบวนการมีส่วนร่วม และปิดกั้นข้อมูลข่าวสารและสร้างความรู้ความเข้าใจที่ไม่ถูกต้อง อันมีปัจจัยสำคัญมาจากช่องทางการรับสื่อที่มีรูปแบบใหม่ ที่แตกต่างไปจากระบบการสื่อสารเดิมของประเทศ^๓ โดยเฉพาะการรับชมข่าวสารจากโทรทัศน์ ดาวเทียม อินเทอร์เน็ต และโทรศัพท์มือถือ ทำให้บริบทของชุมชนท้องถิ่นที่แต่เดิมมีวงจำกัด ถูกเปิดออกและเชื่อมโยงกับเครือข่ายอื่นๆ จุดเป็นกระแสความคิดร่วม มีการรวมกลุ่มขึ้นในชื่อและสื่อ เช่น กลุ่มพันธมิตรฯ (สีเหลือง) กลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตย (สีแดง) กลุ่ม กปปส. เป็นต้น

จังหวัดพะเยาเป็นจังหวัดขนาดเล็ก ที่มีประชากรไม่ถึง ๕ แสนคน ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ และประกอบอาชีพเกษตรกรรม การดำเนินชีวิตจึงเป็นไปด้วยความเรียบง่าย มีวิถีชีวิตและ

^๑ อุทัย หิรัญโต, สารานุกรมศัพท์ทางรัฐศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๔), หน้า ๒-๓.

^๒ สุรพล สุษะพรหม, การเมืองการปกครองของไทย, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), หน้า ๑๘.

^๓ ชาญชัย ชัยรุ่งเรือง, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการสร้างชุมชนเข้มแข็งของเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี”, วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๕๙): ๑๑๕

วัฒนธรรมตามแบบล้านนา ซึ่งมีองค์ประกอบของชาติพันธุ์ที่หลากหลาย แต่ก็มีลักษณะผสมกลมกลืน ไม่มีความขัดแย้ง หรือแย้งชิงผลประโยชน์มากนัก

ในช่วงสิบปีที่ผ่านมาจังหวัดพะเยาก็คงเหมือนกับจังหวัดอื่นๆ ในประเทศไทย ที่เริ่มประสบกับปัญหาด้านการพัฒนาท้องถิ่น อันสืบเนื่องมาจากการเปลี่ยนผ่านของระบบการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมภายนอก โดยเฉพาะนโยบายและโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ของรัฐ และกลุ่มทุนธุรกิจทั้งในและนอกประเทศ ซึ่งแผ่ขยายหรือต่อตรงลงมาถึงชุมชน ภายใต้การเปิดเสรีทางการค้า และนโยบายประชานิยมทางการเมือง ก่อให้เกิดกระแสความไม่เป็นธรรมและความไม่สมดุลในด้านต่างๆ ส่งผลกระทบและสร้างความขัดแย้งในกลุ่มคนทั้งระดับประเทศ และระดับท้องถิ่น ในหลายรูปแบบ อาทิ ความขัดแย้งระหว่างประชาชนกับประชาชน ประชาชนกับเจ้าหน้าที่รัฐ ประชาชนกับรัฐบาล ประชาชนกับกลุ่มบริษัทธุรกิจ ตัวอย่างเช่น ความขัดแย้งในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การสร้างเขื่อน การสร้างโรงไฟฟ้าชีวมวล ห้างสรรพสินค้า และอื่นๆ เรื่อยมาจนถึงความขัดแย้งทางการเมืองของกลุ่มคนเสื้อสี ทั้งนี้มีผู้เห็นต่างระดับเข้มข้นขึ้นจนนำไปสู่การรวมตัวกันเป็นแนวร่วมสนับสนุน ระดับประชาชนผู้ได้รับผลกระทบอย่างแท้จริง และระดับทั่วไปมองเห็นความไม่เป็นธรรม

ประมาณปี พ.ศ.๒๕๕๑ บุคคลหรือกลุ่มคนที่มีความเห็นต่างทางการเมืองในจังหวัดพะเยา มีหลากหลาย มีการเคลื่อนไหวแบบเข้มข้นและจำกัดขอบเขตตามอุดมคติทางการเมือง หรือได้รับการส่งสัญญาณมาจากส่วนกลาง โดยคู่ขัดแย้งทางความคิดทางการเมืองทั้งสองฝ่ายมีการต่อสู้เคลื่อนไหวและกระทบกระทั่งกัน ด้วยการแสดงออกทางอารมณ์และความรุนแรงประมาณ ๒-๓ ครั้ง มีการวางระเบิดบ้านแกนนำ การปิดล้อมกลุ่มตรงข้าม การปิดถนนและสถานที่ราชการ เป็นต้น ต่อมาประมาณเดือนตุลาคม พ.ศ.๒๕๕๒ หนังสือพิมพ์พะเยารัฐ และสถาบันปวงผญาพายว ซึ่งเป็นองค์กรสาธารณะประโยชน์ในจังหวัดพะเยา ได้จัดให้มีการพบปะกันเบื้องต้น และนำไปสู่การจัดเวทีพูดคุย เพื่อแลกเปลี่ยนแนวคิด อุดมการณ์ทางการเมือง และสร้างข้อตกลงร่วมกันในการเคลื่อนไหว เนื่องจากมวลชนแต่ละฝ่ายเริ่มมีความกังวลในความปลอดภัยของตนมากขึ้น และคู่ขัดแย้งได้มีการพูดคุยกันอย่างต่อเนื่อง โดยมีสถาบันปวงผญาพายว เป็นคนกลางในการชวนพูดคุย จนทำให้เกิดเป็นรูปแบบ “พะเยาโมเดล” ที่เป็นการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ เพื่อหาทางออกให้บ้านเมือง^๔

ในปีพ.ศ. ๒๕๕๓ นักศึกษาหลักสูตรปฏิบัติการจิตวิทยาฝ่ายอำนวยการรุ่นที่ ๑๐๗ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ ได้มาศึกษาแนวทางการดำเนินงานของพะเยาโมเดล ในด้านความคิดเห็นต่อแนวทางหรือรูปแบบการทำความเข้าใจต่อกันระหว่างกลุ่มคนเสื้อแดงและกลุ่มคนเสื้อเหลือง พบว่า แนวทางการทำความเข้าใจต่อกันระหว่างกลุ่มคนเสื้อแดงและกลุ่มคนเสื้อเหลือง ควรให้สองฝ่ายหันหน้ามาพูดคุยกันโดยมีคนกลางที่น่าเชื่อถือเป็นผู้นำเสวนา อันที่จริงแนวทางการ

^๔ ชัยวัฒน์ จันธิมา, บรรณาธิการ, “พะเยาจะฝ่าวิกฤตสังคมได้อย่างไร?”, พะเยารัฐ, (๑๖-๓๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๒) : หน้า ๖-๗.

ดำเนินงานของพะเยาโมเดล ดำเนินงานมาถูกต้องตามเส้นทางที่ควรจะเป็นแล้วเพียงแต่ขยายความรู้ความเข้าใจ และกิจกรรมการมีส่วนร่วมไปสู่ภาคประชาชนมากขึ้น^๕

ปัจจุบันประเทศไทยกำลังอยู่ในช่วงของการปฏิรูปการเมือง ซึ่งเป็นจุดหัวเลี้ยวหัวต่ออันสำคัญที่จะเปลี่ยนผ่านไปสู่ประชาธิปไตยในอนาคต ท่ามกลางความท้าทายและข้อกัฏวหลายประการ โดยเฉพาะประเด็นการมีส่วนร่วมจากประชาชนในภาคส่วนต่างๆ ที่ไม่สามารถเข้าถึงพื้นที่การแสดงความคิดเห็นอย่างปลอดภัย หรือถูกจำกัดสิทธิเสรีภาพในการออกมาเคลื่อนไหว แม้ขณะนี้จะมีการออกแบบกลไกการทำงานหรือโครงสร้างเพื่อปฏิรูปในหลายระดับ โดยจัดทำเป็นข้อเสนอหรือรูปธรรมที่ชัดเจนในการปฏิรูปทั้งทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม แต่ปลายทางของการปฏิรูปดังกล่าวอาจไม่ได้รับการยอมรับ และนำไปสู่ความขัดแย้งเหมือนเช่นในอดีต

ดังนั้น เพื่อให้การปฏิรูปการเมืองของประเทศไทย มีความถึงพร้อมทั้งกระบวนการและการยอมรับร่วมกันในเชิงฉันทมติ สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา ร่วมกับสถาบันปวงผญาพยาว และสำนักวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้า เล็งเห็นว่า การสร้างพื้นที่ในการแสดงความคิดเห็นให้ประชาชน โดยการเปิดเวทีสานเสวนา เพื่อรวบรวมข้อเสนอและรูปธรรมของการปฏิรูปในประเด็นต่างๆ โดยเฉพาะกลุ่มประชาชนที่ออกมาเคลื่อนไหวทางการเมือง ได้เข้ามามีส่วนร่วมเพื่อช่วยพัฒนาข้อเสนอการปฏิรูปประเทศไทย จะเป็นกระบวนการหนึ่งที่จะก่อให้เกิดความสมบูรณ์ในประเด็นต่างๆ และนำไปสู่ประชาธิปไตยที่มีส่วนร่วมต่อไป

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๒.๑ เพื่อพัฒนาข้อเสนอการปฏิรูปด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม โดยการมีส่วนร่วมของกลุ่มการเมืองในจังหวัดพะเยา

๒.๒ เพื่อสร้างพื้นที่และกระบวนการจัดทำข้อเสนอการปฏิรูปด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของกลุ่มการเมืองที่ความเห็นต่างในจังหวัดพะเยา

๓. ขอบเขตการวิจัย

๓.๑.๑ ขอบเขตด้านแนวคิดทฤษฎี ประกอบด้วย ๑) แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ และ ๒) แนวคิดเกี่ยวกับการสานเสวนาทางออก

๓.๑.๒ ขอบเขตด้านเนื้อหา ประกอบด้วย

^๕ นักศึกษาหลักสูตรปฏิบัติการจิตวิทยาฝ่ายอำนวยการรุ่นที่ ๑๐๗ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, “ชุมชนเข้มแข็ง ชุมชนเรียนรู้สู่การสร้างพลังแห่งการขับเคลื่อนสังคมภาคพลเมืองตามแนวทางพะเยาโมเดล”, (รายงานการวิจัย สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, ๒๕๕๓), หน้า ช-ค.

๑) ข้อเสนอและรูปธรรมของการปฏิรูปประเทศไทย ด้านการเมือง ในประเด็น (๑) การปฏิรูปโครงสร้างและการได้มาซึ่งผู้นำทางการเมืองที่ดี และ (๒) การปฏิรูปพลเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการบริหารราชการแผ่นดิน

๒) ข้อเสนอและรูปธรรมของการปฏิรูปประเทศไทย ด้านสังคม การศึกษา ศาสนา ในประเด็น (๑) การปฏิรูปโครงสร้าง รูปแบบ การมีส่วนร่วม นโยบาย การบริหารจัดการด้านสังคม (๒) การปฏิรูปโครงสร้าง รูปแบบ การมีส่วนร่วม นโยบาย การบริหารจัดการระบบการศึกษา และ (๓) การปฏิรูปโครงสร้าง รูปแบบ การมีส่วนร่วม นโยบาย การบริหารจัดการด้านศาสนา

๓) ข้อเสนอและรูปธรรมของการปฏิรูปประเทศไทย ด้านเศรษฐกิจ ในประเด็น (๑) การปฏิรูปการค้า การท่องเที่ยว (๒) การปฏิรูปเกษตรและทรัพยากรธรรมชาติ และ (๓) การปฏิรูปพลังงาน

๓.๑.๓ ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่ กลุ่มการเมืองในจังหวัดพะเยา ประกอบด้วย

- ๑) กลุ่มการเมืองเสื้อสีแดง (แนวร่วมประชาชนเพื่อประชาธิปไตย จังหวัดพะเยา)
- ๒) กลุ่มการเมืองเสื้อสีเหลือง (สภาประชาชนจังหวัดพะเยา)
- ๓) กลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการปกครองส่วนท้องถิ่น
- ๔) กลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องจากหน่วยงานภาครัฐ เยาวชน ประชาชนชาวบ้าน

๔. วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรในการวิจัยได้คัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจงจากตัวแทนกลุ่มการเมืองในจังหวัดพะเยา ประกอบด้วย ๑) กลุ่มการเมืองเสื้อสีแดง (แนวร่วมประชาชนเพื่อประชาธิปไตย จังหวัดพะเยา) ๒) กลุ่มการเมืองเสื้อสีเหลือง (สภาประชาชนจังหวัดพะเยา) ๓) กลุ่มองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และปกครองส่วนท้องถิ่น ๔) กลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องจากหน่วยงานภาครัฐ เยาวชน ประชาชนชาวบ้าน จำนวน ๕๐ คน

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้วิธีการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการปฏิรูปประเทศไทย การจัดสนทนากลุ่ม และการสานเสวนาทางออกจากตัวแทนกลุ่มการเมืองในจังหวัดพะเยา เพื่อหาฉันทมติร่วมที่มีต่อการปฏิรูปประเทศไทยในด้านการเมือง ด้านสังคม และด้านเศรษฐกิจ การยื่นข้อเสนอและรูปธรรมของการปฏิรูปประเทศไทยของกลุ่มการเมืองในจังหวัดพะเยาต่อระดับนโยบาย รวมทั้งการจัดเวทีสื่อสารสาธารณะในรายการเสียงประชาชนเปลี่ยนประเทศไทย ทางสถานีโทรทัศน์ทีวีไทย (ไทยพีบีเอส) เพื่อนำเสนอข้อเสนอและรูปธรรมของการปฏิรูปประเทศไทยของกลุ่มการเมืองจังหวัดพะเยาต่อสาธารณะ

๔. ผลการศึกษา

๔.๑ ข้อเสนอการปฏิรูปด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม โดยการมีส่วนร่วมของกลุ่มการเมืองในจังหวัดพะเยา

การจัดทำเวทีสานเสวนาพัฒนาข้อเสนอและรูปธรรมของการปฏิรูปประเทศไทยของกลุ่มการเมืองในจังหวัดพะเยา ในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม โดยระดมความคิดเห็นจากตัวแทนกลุ่มการเมืองภาคประชาชนอย่างหลากหลาย และสามารถประมวลข้อเสนอและรูปธรรมของการปฏิรูปประเทศไทยของกลุ่มการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดพะเยาทั้ง ๓ ด้านคือ ด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม จากนั้นได้จัดเวทีสานเสวนาและหาฉันทามติร่วมข้อเสนอและรูปธรรมของการปฏิรูปประเทศไทย ของกลุ่มการเมืองในจังหวัดพะเยา ที่ประชุมได้มีฉันทามติร่วมในประเด็นสำคัญทั้ง ๓ ด้าน ดังนี้

๔.๑.๑ การปฏิรูปการเมือง

๑) ให้มีการเลือกตั้งนักการเมืองในทุกระดับโดยตรงจากประชาชน (นายกรัชมุนตรี ผู้ว่าราชการจังหวัด กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สส. สว. อปท.)

๒) ให้มีสภาประชาชนทุกระดับเป็นองค์กรอิสระในการตรวจสอบนักการเมือง และข้าราชการ

๓) หลังจากมีรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ให้มีการกำหนดกฎหมายภายในระยะเวลา ๑ ปี

๔) ให้กำหนดบทบาทของคณะกรรมการเลือกตั้งมีหน้าที่ด้านธุรการ

๕) กรณีนักการเมืองที่มีคดีขึ้นศาลเมื่อศาลประทับรับฟ้อง ให้ออกจากตำแหน่งที่ดำรงอยู่ทางการเมืองทันที

๖) การปฏิรูประบบราชการ โดยการ (๑) ให้มีการปฏิรูปโครงสร้างราชการไม่ให้เกิดการซ้ำซ้อน (๒) ให้มีการจัดทำแผนแบบบูรณาการ (๓) ให้มีการปฏิรูประเบียบ ข้อบังคับและแนวปฏิบัติขั้นตอนในการบริการประชาชนให้มีประสิทธิภาพ (๔) ให้มีการพัฒนาจิตสำนึกของข้าราชการ (๕) ให้สภาประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดสรรงบประมาณ และการจัดทำโครงการเป็นหน้าที่ของประชาชน โดยรัฐสนับสนุนงบประมาณ และ (๖) ให้เปลี่ยนชื่อ ข้าราชการเป็นข้าราชการประชาชน

๔.๑.๒ การปฏิรูปสังคม การศึกษา ศาสนา

๑) ให้มีหลักสูตรการศึกษา เรื่องการเมือง ในระดับประถมศึกษาขึ้นไป

๒) ให้มีการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนให้มีความเท่าเทียมกัน

๓) ให้มีการพัฒนาคุณภาพครูและชีวิตความเป็นอยู่ของข้าราชการครู

๔) ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในรูปแบบ ๑ ท้องถิ่น ๑ โรงเรียน ตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงปริญญาตรี

๕) ให้มีการบริหารโดยคณะกรรมการสถานศึกษาที่มาจากทุกภาคส่วน

๖) ให้มีการยกฐานะครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม ให้เป็นราชการ

๔.๑.๓ การปฏิรูปเศรษฐกิจ

๑) ให้ท้องถิ่นบริหารจัดการทรัพยากรในท้องถิ่นของตนเองอย่างยั่งยืน

๒) ให้มีการปรับปรุงโครงสร้างกลไกทางตลาด โดยตัดพ่อค้าคนกลาง

๓) ให้มีเกษตรกร พัฒนาคุณภาพของผลิต

๔) รัฐบาลต้องมีนโยบายช่วยเหลือประกันราคาผลผลิตเกษตรกรอย่างยั่งยืน

- ๕) ให้มีการปรับโครงสร้างเรื่อง พลังงาน โดยรัฐดำเนินการผลิตเอง
- ๖) ให้มีการแก้ไขพระราชบัญญัติพลังงาน โดยให้พลังงานเป็นของประชาชน

๔.๒ การสร้างพื้นที่และกระบวนการจัดทำข้อเสนอการปฏิรูปด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของกลุ่มการเมืองที่ความเห็นต่างในจังหวัดพะเยา

การพัฒนาข้อเสนอและรูปธรรมในการปฏิรูปประเทศไทยของกลุ่มการเมืองในจังหวัดพะเยา นั้น ได้ใช้กระบวนการสานเสวนาหาทางออก (Deliberation) เป็นเครื่องมือในการสร้างพื้นที่และกระบวนการจัดทำข้อเสนอการปฏิรูปด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของกลุ่มการเมืองที่ความเห็นต่างในจังหวัดพะเยา มีองค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

๔.๒.๑ ความสำคัญหรือความจำเป็นของการสานเสวนาจากการพูดคุยกับหลายคนในเวทีต่างๆ ส่วนใหญ่เชื่อว่าการปรองดองของคนในชาติทำให้ลดความกังวลต่อปัญหาการประกอบอาชีพ การค้าการลงทุน การท่องเที่ยว ทำให้เศรษฐกิจปากท้องดีขึ้น เกิดความปลอดภัย มีความสุข และนำไปสู่การเปลี่ยนผ่านหรือการปฏิรูปที่ทุกฝ่ายยอมรับได้

๔.๒.๒ บริบทของท้องถิ่นพะเยา ประกอบด้วย การใช้บารมีของพระสงฆ์ ผู้เป็นที่เคารพของชุมชน และสังคมพะเยา ให้เป็นผู้นำในการพูดคุย การใช้ปัญหาร่วมกันของท้องถิ่นเป็นจุดยึดโยงให้คนมาร่วมกันแก้ไข คือ ปัญหาบ้านพะเยา และ ความเข้มแข็งของประเพณีวัฒนธรรมที่เป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่น เช่น การนับถือผู้อาวุโส การเข้าร่วมในงานบุญประเพณีในวันสำคัญต่างๆ เป็นต้น

๔.๒.๓ กระบวนการ และรูปแบบการพูดคุย

๑) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายมีความเสมอภาคกัน ในการจัดวางตำแหน่งที่นั่ง และจำนวนสัดส่วนผู้เข้าร่วม

๒) เป็นการพูดคุย ที่มีการกำหนดประเด็น เนื้อหา กรอบกติกา/เวลาต่างๆ ร่วมกัน

๓) มีจุดมุ่งหมายเพื่อแสวงหาทางออก ให้เกิดข้อเสนอและแนวทางแก้ปัญหามีความหลากหลาย

๔) ให้ทราบถึงเห็นข้อดีข้อเสีย ก่อนหาฉันทามติ

๕) มีการพูดคุยกันอย่างต่อเนื่องต่อไป หากยังหาฉันทามติไม่ได้จนกว่าจะหาฉันทามติได้ แม้จะต้องใช้เวลา

๔.๒.๔ คุณสมบัติของผู้จัดกระบวนการ/ผู้ประสานงาน

๑) ต้องเป็นกลาง ไม่ลำเอียง

๒) มีความเป็นอิสระทางวิชาการ

๓) ไม่เอื้อประโยชน์แก่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

๔) ควบคุมกติกา/เวลาให้มีความชัดเจน

๕) กำหนดสัดส่วนผู้เข้าร่วมให้เสมอ เท่าเทียมกัน

๖) ให้ความเป็นธรรมต่อผู้ที่มีข้อจำกัด

๗) ใช้วิธีการ/ระบบการพูดคุยทั้งเปิด/ปิด

๘) ควรได้รับการสนับสนุนทรัพยากร เช่น ข้อมูลวิชาการ งบประมาณ สถานที่

๔.๒.๕ คุณสมบัติของผู้ร่วมกระบวนการ/ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

- ๑) เปิดใจกว้างที่จะรับฟัง
- ๒) มองประโยชน์ต่อสังคมอนาคต
- ๓) ยอมรับและปฏิบัติตามฉันทามติ
- ๔) ควรได้รับการดูแลความสะดวกสบาย และความปลอดภัย
- ๕) มีเสรีภาพในการพูด และการแสดงความคิดเห็น

๔.๒.๖ ผลที่เกิดขึ้น

- ๑) ไม่เกิดการใช้ความรุนแรงในสังคม
- ๒) การใช้อาวุธทำร้ายทำลายกันลดลง
- ๓) ทุกฝ่ายได้หยุดทบทวนตัวเองถึงความผิดพลาดในการไม่พูดไม่คุยกันถือตัวถือ-
ตนไม่ฟังกันต่อไปต้องพูดต้องคุยกัน ไม่ถือตัวถือตน และต้องรับฟังกัน ต้องตื่นตัวในหลายๆ เรื่อง

๔.๒.๗ ข้อค้นพบ

- ๑) ผู้ประสานต้องชี้ให้เห็นคุณค่าและความสำคัญของการพูดคุยที่จะเกิดขึ้นว่าจะ
นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงได้อย่างไร
- ๒) ผู้ประสานงานต้องแสดงความจริงใจต่อผู้ร่วมกระบวนการไม่รับผลประโยชน์ที่
จะเกิดขึ้นในอนาคต แต่ยกผลสำเร็จของสิ่งที่จะเกิดขึ้น เป็นผลงาน และเป็นความภูมิใจร่วมกันของ
ทุกฝ่าย
- ๓) เครื่องมือการสานเสวนาหาทางออกร่วมกัน ทำให้เกิดการจิตความสัมพันธใหม่
ของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

๔.๒.๘ ข้อจำกัด

- ๑) ปัญหาของบองค์ความรู้และการสื่อสารของประเทศที่ไม่สามารถนำมาใช้อย่าง
มีประสิทธิภาพ
- ๒) ปัญหาด้านเศรษฐกิจ การทำมาหากินขาดความคล่องตัว เกิดภาวะฝืดเคืองทาง
การเงิน และราคาสินค้าเกษตรที่ตกต่ำ มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้น
- ๓) ผู้เข้าร่วมบางคนยังไม่เคยเข้าร่วมเวทีแบบนี้มาก่อน ทำให้ขาดความเข้าใจใน
เป้าหมายหลักของการจัดเวที
- ๔) ผู้เข้าร่วมบางคนมีภารกิจ ไม่สามารถเข้าร่วมได้อย่างต่อเนื่องในทุกเวที

กล่าวได้ว่า กระบวนการสานเสวนาในการพัฒนาข้อเสนอและรูปธรรมในการปฏิรูป
ประเทศไทยของกลุ่มการเมืองในจังหวัดพะเยา คือพื้นที่ของการแสดงออกทางความคิดอย่างมีอิสระ
ของภาคประชาชน จังหวัดพะเยา ซึ่งเป็นพื้นที่หนึ่งซึ่งได้มีการพูดคุย สื่อสารกัน จากความคิดเห็น
ต่างของคู่คิดต่างที่ขัดแย้ง จนกลายมาสู่การเห็นต่างอย่างสร้างสรรค์ในประเด็นร่วม ตั้งแต่ระดับ
เล็กๆ จนถึงระดับประเทศ ของภาคประชาชนในจังหวัดพะเยา เพื่อการอยู่ร่วมกันของทุกคนใน
สังคมอย่างเป็นสุข ภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ซึ่งนอกจากจะใช้กระบวนการสาน

เสวนาแล้ว ยังมีการจัดพื้นที่ของการสื่อสารผ่านสื่อสาธารณะ เพื่อสร้างพื้นที่ของการพูดคุยให้ขยายไปสู่ในวงกว้างมากขึ้น

๕. การอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้นิยามโมเดล: แนวทางการปฏิรูปประเทศ (NIDA MODEL)^๖ และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๕๐^๗ ในการวิเคราะห์ข้อเสนอและรูปธรรมการปฏิรูปประเทศไทยของกลุ่มการเมืองภาคประชาชนจังหวัดพะเยา โดยวิเคราะห์ฉันทามติร่วมข้อเสนอและรูปธรรมของการปฏิรูปประเทศไทยของกลุ่มการเมืองในจังหวัดพะเยาทั้ง ๓ ด้านดังต่อไปนี้

๕.๑ ด้านการเมือง โดยการอ้างอิงจากประเด็นปัญหาที่ค้นพบใน NIDA MODELด้านการปฏิรูปการเมืองและด้านการต่อต้านการทุจริต คอรัปชันและสร้างมาตรฐานทางจริยธรรมของผู้บริหารประเทศ พบว่า

๑) การเลือกตั้งที่เต็มไปด้วยการซื้อสิทธิ์ขายเสียง การใช้เงินนับวันยิ่งจะสูงขึ้น ทำให้คนที่มีเงินมากมีอิทธิพลในพื้นที่มาก มีโอกาสชนะสูง ถ้าผู้สมัครไม่มีเงินเองก็ต้องอาศัยพรรคและยอมเป็นลูกทิมของกลุ่มการเมืองในพรรคหรือลูกทิมของหัวหน้าพรรคโดยตรงทำให้นายทุนพรรคยังมีบทบาทมากในการกุมชะตาชีวิตทางการเมืองของผู้สมัครเลือกตั้ง

๒) บทบาทของ กกต. ในการควบคุมกำกับเลือกตั้งไม่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังมีข้อกล่าวหาถึงการทำหน้าที่ไม่สุจริตของ กกต. จังหวัดอีกด้วย

๓) การแจกใบเหลืองใบแดงไม่ช่วยในการแก้ไขปัญหาการทุจริตการเลือกตั้งได้แล้วยังทำให้การเลือกตั้งสิ้นเปลืองทั้งงบประมาณการเลือกตั้งและเวลาในการเลือกตั้งของประชาชน

๔) การแก้ไขปัญหาการทุจริตคอรัปชัน ที่ผ่านมามีมติว่าบทกฎหมายที่ดีมีกลไกเพื่อตรวจสอบและปราบปรามมากขึ้นมีองค์การและสถาบันต่างๆ ที่ดำเนินงานด้านการปราบปรามมากขึ้นก็ตามแต่การทุจริตคอรัปชันก็มิได้ลดน้อยลงแต่อย่างใดเพราะผู้กระทำความผิดหาทางหลบเลี่ยงกฎหมายอย่างชาญฉลาดและหาวิธีการต่างๆ นานาเพื่อให้ได้ประโยชน์ที่เอื้อต่อตนเองญาติและพวกพ้องรวมทั้งการแก้กฎหมาย/ออกกฎหมายเพื่อเอื้อการโกงของตนให้ถูกต้องสร้างนโยบายแผนงานและโครงการเพื่อรองรับการโกงเป็นต้น

๕) การซื้อขายตำแหน่งในระบบราชการก็เช่นกันเป็นการทุจริตคอรัปชันประเภทหนึ่งสร้างปัญหารุนแรงยิ่งต่อการบริหารราชการทำให้ภาครัฐไม่แข็งแรงเป็นการกีดกร่อนภาครัฐทำให้คนดีที่อหังการได้ตำแหน่งก้าวหน้าในระบบรวมทั้งลดทอนประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงาน

^๖ นิยามโมเดล : แนวทางการปฏิรูปประเทศ, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๕๗), หน้า ๑-๑๐.

^๗ สมชาย พงษ์พัฒนาศิลป์ และเผ่าพันธุ์ ขอบน้ำตาล, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๕๐, (กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดเจริญรัฐการพิมพ์, ๒๕๕๓.)

และร้ายที่สุดคือการสร้างความไม่เป็นธรรมอย่างรุนแรงในระบบ ซึ่งนำมาซึ่งความล่มสลายของ ศรัทธาและความเชื่อมั่นของภาครัฐ

จากประเด็นปัญหาทางการเมือง การเลือกตั้งและปัญหาการคอร์รัปชันใน NIDA Model เป็นประเด็นที่สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มการเมืองภาคประชาชนจังหวัดพะเยาที่ ต้องการปฏิรูปด้านการเมือง ในประเด็นดังนี้

๑) การเลือกตั้งนักการเมืองในทุกระดับโดยตรงจากประชาชน (นายกรัฐมนตรี ผู้ว่า ราชการจังหวัด กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภาสมาชิกสภาท้องถิ่นและ ผู้บริหารท้องถิ่น)

๒) ให้มีสภาประชาชนทุกระดับเป็นองค์กรอิสระในการตรวจสอบนักการเมืองและ ข้าราชการ

๓) หลังจากมีรัฐธรรมนูญให้มือออกกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญ ภายในระยะเวลา ๑ ปี

๔) การกำหนดบทบาทของคณะกรรมการเลือกตั้งมีหน้าที่ด้านธุรการ

๕) กรณีนักการเมืองที่มีคดีขึ้นศาล ต้องออกจากตำแหน่งทางการเมือง

๖) การปฏิรูประบบราชการ ไม่ให้เกิดการซ้ำซ้อน การปฏิรูประเบียบ ข้อบังคับและแนว ปฏิบัติขั้นตอนในการบริการประชาชนให้มีประสิทธิภาพ การพัฒนาจิตสำนึกของข้าราชการให้สภา ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดสรรงบประมาณ และการจัดทำโครงการ เป็นหน้าที่ของประชาชน และเปลี่ยนชื่อจากข้าราชการเป็นข้าราชการประชาชน

๕.๒ ด้านการศึกษา สังคม และศาสนา

ปัญหาประเด็นด้านการศึกษา สังคม และศาสนา โดยการอ้างอิงจากประเด็นปัญหาที่ ค้นพบใน NIDA MODEL^๔ ด้านการปฏิรูประบบศึกษา พบว่า

๑) คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีอำนาจครอบคลุมทั่วประเทศไม่มีการกระจาย อำนาจลงสู่ระดับภาคหรือเขตการศึกษา

๒) การใช้มาตรฐานเดียวในการจัดการการศึกษาทำให้ไม่สามารถจัดการกับความ หลากหลายของสถานการณ์ในแต่ละพื้นที่การศึกษา

๓) การกำหนดนโยบายการยุบโรงเรียนขนาดเล็กเป็นนโยบายสร้างความเหลื่อมล้ำ ทางการศึกษาโดยเฉพาะแก่ผู้ยากไร้ในชนบทที่ห่างไกล

๔) การประเมินให้ความสำคัญกับปัจจัยนำเข้า และกระบวนการมากเกินไป ทำให้ สถาบันการศึกษาเสียเวลา และทรัพยากรในการประเมินในระบบปัจจุบันมากเกินไปเพราะต้องมีการ จัดเตรียมเอกสารมาก

๕) กระบวนการและวิธีการประเมินผลการศึกษาหลายครั้ง ไม่อยู่บนพื้นฐานของ กัลยาณมิตรที่แท้จริงบางครั้งการแต่งตั้งกรรมการอยู่บนพื้นฐานของผลประโยชน์ที่ทับซ้อน

^๔ นิต้าโมเดล : แนวทางการปฏิรูปประเทศ, หน้า ๔๒.

(Conflict of Interest) หรือมีอคติทำให้เกิดการคอยจ้องจับผิดมากกว่าการเสนอแนะเพื่อให้เกิดการปรับปรุงคุณภาพที่แท้จริง

๖) มีการนำตัวชี้วัดที่ไม่เหมาะสมมาใช้ในการประเมินคุณภาพของนักเรียนและนักศึกษา

๗) ระบบการประเมินในปัจจุบันมีปริมาณเอกสารจำนวนมากเกินขีดความสามารถของกรรมการจะศึกษาได้มีลักษณะสุมประเมินเอกสารที่จัดเก็บมากกว่าประเมินคุณภาพการศึกษา

๘) กระบวนการในการประเมินคุณภาพโดยเน้นที่กระบวนการทำให้โรงเรียนต้องใช้เวลากับงานด้านเอกสารมากทำให้ครูไม่มีเวลาในการดูแลนักเรียนอย่างเต็มที่ อีกทั้งยังไม่ได้ประเมินคุณภาพของนักเรียนโดยตรง

๙) ครูเสียเวลาทำรายงานทางวิชาการเพื่อเลื่อนตำแหน่งทำให้เกิดปัญหาครูไม่มีเวลาดูแล/เตรียมสอนนักเรียนอย่างเต็มที่

๑๐) การใช้ตำราเล่มเดียวกันทุกโรงเรียนโดยไม่คำนึงถึงความแตกต่างของโรงเรียนในแต่ละพื้นที่จึงทำให้การจัดการศึกษาไม่สอดคล้องกับปัญหาและสภาพการณ์ในพื้นที่และไม่ส่งเสริมให้มีความหลากหลายของวิชาการ

๑๑) การกำหนดหลักสูตรมาจากส่วนกลางทำให้ขาดการเชื่อมโยงหลักสูตรกับสภาพที่หลากหลายในพื้นที่

จากประเด็นปัญหาที่ค้นพบทางด้านการศึกษาของ NIDA MODEL ซึ่งเป็นประเด็นที่สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มการเมืองภาคประชาชนจังหวัดพะเยาที่ต้องการปฏิรูปด้านสังคม การศึกษา และศาสนา ในประเด็น ดังนี้

๑) หลักสูตรการศึกษา เรื่องการเมือง ในระดับประถมศึกษาขึ้นไป

๒) การพัฒนาคุณภาพโรงเรียนให้มีความเท่าเทียมกัน

๓) การพัฒนาคุณภาพครูและชีวิตความเป็นอยู่ของข้าราชการครู

๔) ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในรูปแบบ ๑ ท้องถิ่น ๑ โรงเรียน ตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงปริญญาตรี

๕) การบริหารโรงเรียนโดยคณะกรรมการสถานศึกษาที่มาจากทุกภาคส่วน

๖) การยกฐานะครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมเป็นข้าราชการ

๕.๓ ด้านเศรษฐกิจ

ปัญหาประเด็นด้านเศรษฐกิจ โดยการอ้างอิงจากประเด็นปัญหาที่ค้นพบใน NIDA MODEL^๙ ด้านการปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจและสวัสดิการสังคม พบว่า

๑) ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นสาเหตุของปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสังคมจากการดำเนินนโยบายและกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่มุ่งแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนและพรรคพวกที่เรียกว่า “ส่วนเกิน (หรือค่าเช่า) ทางเศรษฐกิจ”

^๙ นิติ์โมเดล : แนวทางการปฏิรูปประเทศ, หน้า ๕๑.

๒) การเข้าถึงทรัพยากรธรรมชาติการออกหนังสือเกี่ยวกับการใช้หรือการครอบครองที่ดิน จะถูกถ่ายโอนไปสู่การออกเอกสารสิทธิ์ให้นายทุนนักธุรกิจในพื้นที่ที่ควรเป็นที่อนุรักษ์และรัฐยังใช้งบประมาณสนับสนุนนิคมสร้างตนเองที่เปลี่ยนเป็นโครงการของภาคเอกชนนอกจากนั้นการ ลงทุนของรัฐในโครงสร้างพื้นฐานก่อให้เกิดการได้ผลตอบแทนส่วนเกินจากการเก็งกำไรที่ดินของผู้ที่ ได้ข้อมูลเกี่ยวกับแผนการลงทุนของรัฐ

๓) ระบบสัมปทาน เช่น สัมปทานโทรคมนาคม สัมปทานโทรทัศน์ สัมปทานร้านค้าปลอด อากรสัมปทานทางด่วน พบว่า เกิดผลตอบแทนส่วนเกินในเกือบทุกขั้นตอนโดยการ ล้อบบี้ให้เงินสนับสนุนทางการเมือง เชิญเจ้าหน้าที่ที่พ้นตำแหน่งมาเป็นกรรมการบริษัทผู้รับ สัมปทาน เป็นต้น

๔) การแทรกแซงตลาดสินค้าเกษตรทำให้รัฐเป็นผู้ค้าสินค้าเกษตรรายใหญ่สร้างโอกาสให้ นักธุรกิจการเมืองต่างตอบแทนพ่อค้าที่เป็นหัวคะแนนหรือธุรกิจของพรรคพวกผลการศึกษาชี้ว่ารัฐ ชาติทุนจากการแทรกแซงสินค้า ๖ ชนิดประมาณ ๓๕,๐๐๐ ล้านบาทต่อปีแต่ประโยชน์ถูกถ่ายโอนสู่ พ่อค้ามากกว่าเกษตรกร

๕) การจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐผู้เสนอราคากัดกันคู่แข่งสมคบกันเสนอราคาสูงกว่าที่ควรรัฐ สูญเสียงบประมาณอย่างน้อย ๒,๙๑๗ ล้านบาทต่อปี

ประเด็นตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙๐ กล่าวว่า งานด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมถือว่าเป็นภารกิจหลักของท้องถิ่น โดยกำหนดให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามกฎหมาย บัญญัติ คือ^{๑๐}

๑) การจัดการการบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมที่อยู่ในเขตพื้นที่

๒) การเข้าไปมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่อยู่นอก เขตพื้นที่เฉพาะในกรณีที่มีผลกระทบต่อดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่ของตน

๓) การมีส่วนร่วมในการพิจารณาเพื่อริเริ่มโครงการหรือกิจกรรมใดนอกเขตพื้นที่ซึ่งอาจมี ผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมหรือสุขภาพอนามัยของประชาชนในพื้นที่

๔) การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น

จากประเด็นปัญหาทางด้านเศรษฐกิจของ NIDA MODEL และตามบทบัญญัติ รัฐธรรมนูญฉบับปี ๒๕๕๐ ซึ่งเป็นประเด็นที่สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มการเมืองภาค ประชาชนจังหวัดพะเยาที่ต้องการปฏิรูปเศรษฐกิจในประเด็นดังนี้

๑) ให้ท้องถิ่นบริหารจัดการทรัพยากรในท้องถิ่นของตนเองอย่างยั่งยืน

^{๑๐} สมชาย พงษ์พัฒนาศิลป์ และเผ่าพันธุ์ ขอบน้ำตาล, รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช ๒๕๕๐, หน้า ๑๗๒.

- ๒) การปรับปรุงโครงสร้างกลไกทางตลาด โดยตัดพ่อค้าคนกลาง
- ๓) การพัฒนาคุณภาพของผลผลิตการเกษตร
- ๔) รัฐบาลต้องมีนโยบายช่วยเหลือประกันราคาผลผลิตเกษตรกรอย่างยั่งยืน
- ๕) การปรับโครงสร้างเรื่องพลังงานโดยให้รัฐดำเนินการผลิต
- ๖) การแก้ไขพระราชบัญญัติพลังงาน โดยให้พลังงานเป็นของประชาชน

กล่าวได้ว่า สารสำคัญของข้อเสนอและรูปธรรมในการปฏิรูปประเทศไทยของกลุ่มการเมืองภาคประชาชนในจังหวัดพะเยานั้น ได้ให้ความสำคัญกับการกระจายอำนาจให้กับประชาชนในระดับท้องถิ่น การปฏิรูประบบราชการให้มีประสิทธิภาพ การลดความเหลื่อมล้ำทางการเมือง การศึกษา เศรษฐกิจ การมีส่วนร่วมของประชาชนในรูปแบบสภาประชาชน ซึ่งถือเป็นกลไกในเชิงสถาบัน ในการจัดทำโครงการพัฒนา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษา การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การจัดการด้านพลังงาน การปรับโครงสร้างกลไกทางตลาดของผลผลิตด้านการเกษตร

ข้อเสนอเหล่านี้ เกิดจากความคิดเห็นของกลุ่มคนหรือองค์กรที่มีผลประโยชน์เหมือนกัน หรือคล้ายคลึงกันเข้ามารวมตัวกัน เพื่อเรียกร้องต่ออำนาจของรัฐโดยมุ่งหวังให้รัฐตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มตนเอง หรือพวกพ้องของตนเอง ซึ่งลักษณะของกลุ่มจะเป็นกลุ่มอุดมการณ์ ที่ก่อตั้งขึ้นโดยกลุ่มคนที่ต่างอาชีพ ต่างวัย ต่างความรู้แต่มีเป้าหมายอุดมการณ์เหมือนกัน มาทำกิจกรรมร่วมกัน ทั้งนี้ การพัฒนาข้อเสนอของกลุ่มการเมือง ได้ใช้กระบวนการสานเสวนา เป็นเครื่องมือในการสร้างกระบวนการพูดคุย และสร้างพื้นที่ให้กับกลุ่มการเมืองที่ความเห็นต่างในจังหวัดพะเยา เพื่อมีส่วนร่วมในการจัดทำข้อเสนอการปฏิรูปด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของคณะพะเยา และเพื่อนำเสนอข้อเสนอดังกล่าวต่อระดับนโยบาย นอกจากนี้ กระบวนการสานเสวนาได้ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ ความเข้าใจ นำไปสู่การลดความขัดแย้ง และการยอมรับในฉันทามติร่วมของกลุ่มการเมืองที่มีความเห็นต่างในจังหวัดพะเยา เพื่อสร้างความปรองดอง และความสมานฉันท์ในสังคมไทยในอนาคต

๖. ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาข้อเสนอและรูปธรรมของการปฏิรูปประเทศไทยของกลุ่มการเมืองในจังหวัดพะเยา โดยใช้เครื่องมือการสานเสวนา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

๖.๑ ผู้มีอำนาจหรือผู้กำหนดนโยบาย ควรต้องเปิดโอกาสให้กลุ่มการเมืองหรือกลุ่มผลประโยชน์ให้มีการพูดคุยกันในทุกระดับ โดยมีการรับประกันความปลอดภัย และรับปากว่าจะนำไปปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหา รวมทั้งให้การสนับสนุนทรัพยากรต่างๆ อำนวยความสะดวกแก่ผู้จัดกระบวนการ เพื่อให้กระบวนการสานเสวนาเป็นไปอย่างราบรื่น

๖.๒ ผู้เข้าร่วม ผู้เห็นต่าง หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ควรต้องเปิดใจกว้างที่จะรับฟังผู้อื่นต้องเข้าใจว่าสิ่งที่เสนออาจจะมีข้อดีแต่บางส่วนอาจมีจุดอ่อนหรือข้อเสียเหมือนกัน

๖.๓ ในกระบวนการ ควรชี้ให้เห็นคุณค่าและความสำคัญของการพูดคุยที่จะเกิดขึ้นว่าจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงอย่างไร แสดงความจริงใจต่อผู้เข้าร่วมกระบวนการ ไม่รับผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต แต่ยกผลสำเร็จของสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นผลงาน/ความภูมิใจร่วมกัน

๖.๔ ควรจัดให้มีเวทีแสดงความคิดเห็น การรับฟังเสียงประชาชน และกิจกรรมต่างๆ อย่างกว้างขวางในทุกระดับ ในทุกพื้นที่ เพื่อสร้างพื้นที่สาธารณะทางความคิดให้แก่ประชาชนได้มีโอกาสแสดง ความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ ได้อย่างอิสระเสรีตามหลักการประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม โดยมีสถาบันการศึกษาในพื้นที่เป็นศูนย์กลางในการประสานงานและจัดกระบวนการ

๗. กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัย ขอขอบคุณ ตัวแทนจากกลุ่มการเมืองทั้ง ๔ กลุ่มที่ได้มาสนทนาให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิรูปประเทศ และการทำวิจัย และขอขอบคุณ สถาบันวิจัยและพัฒนา สถาบันพระปกเกล้าที่ได้อุดหนุนทุนการวิจัยในครั้งนี้

บรรณานุกรม

๑. ภาษาไทย

(๑) หนังสือ:

จุมพล หนีมพานิช. กลุ่มผลประโยชน์กับการเมืองไทยแนวเก่า แนวใหม่ และกรณีศึกษา.

กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๒.

ชาญวุฒิ วัชรพุกก์ และสุชิน ตันติกุล. พรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๒๒.

ณัชชาภัทร อุ่นตรงจิตร. รัฐศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๗.

ราชบัณฑิตยสถาน. พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา อังกฤษไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์รุ่งเรืองศิลป์การพิมพ์, ๒๕๒๔.

พฤทธิสถาน ชุมพล. ระบบการเมือง ความรู้เบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๑.

สมชาย พงษ์พัฒนาศิลป์ และเผ่าพันธุ์ ชอบน้ำตาล. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดเจริญรัฐการพิมพ์, ๒๕๕๓.

บรรพต วีระสัย และสุชุม นวลสกุล. รัฐศาสตร์ทั่วไป. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๑๕.

วิทยา นภาศิริกุล. พรรคการเมืองและกลุ่มผลประโยชน์. พิมพ์ครั้งที่ ๖. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๓๔.

สังข์ พัฒโนทัย. ปทานุกรมศัพท์การเมืองไทย. ม.ป.ท. : ม.ป.พ., ม.ป.ป.

สุรพล สุยะพรหม. การเมืองการปกครองของไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๔๘.

อุทัย หิรัญโต. สารานุกรมศัพท์ทางรัฐศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๒๔.

(๒) วารสาร

ชัยวัฒน์ จันธิมา, บรรณาธิการ. “พะเยาจะฝ่าวิกฤตสังคมได้อย่างไร?”, พะเยารัฐ. พฤศจิกายน ๒๕๕๒.

ชาญชัย ชัยรุ่งเรือง. “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการสร้างชุมชนเข้มแข็งของเทศบาลนครปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี”. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์. ปีที่ ๕ ฉบับที่ ๒ พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๕๙.

(๓) เอกสารอัดสำเนา

นักศึกษาหลักสูตรปฏิบัติการจิตวิทยาฝ่ายอำนวยการรุ่นที่ ๑๐๗ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ. “ชุมชนเข้มแข็ง ชุมชนเรียนรู้สู่การสร้างพลังแห่งการขับเคลื่อนสังคมภาคพลเมืองตามแนวทางพะเยาโมเดล”. รายงานการวิจัย สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, ๒๕๕๓. (อัดสำเนา)

สถาบันปวงผญาพายว. สรุปผลการดำเนินงานสถาบันปวงผญาพายว (ปี ๒๕๕๓-๒๕๕๕). ม.ป.ท. : ม.ป.พ., ม.ป.ป. (อัดสำเนา)

สายอรุณ ปินะดวง. แดง-เหลือง เมืองกว๊าน “พร้อมแลกเปลี่ยนเพื่อสมานฉันท์...สัญญาลูกผู้ชาย”. ม.ป.ท. : ม.ป.พ., ๒๕๕๒. (อัดสำเนา)

สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดพะเยา. สรุปผล จปฐ. และ กชช. ๒ค. ม.ป.ท. : ม.ป.พ., ๒๕๕๖. (อัดสำเนา)

วันชัย วัฒนศัพท์. “ทำอะไรให้สังคมสันติสุข ภายใต้วิกฤตชาติ”. เอกสารประกอบการเสวนา เรื่องการสานเสวนาทางออกเพื่อแก้ไขปัญหารอบกว๊านพะเยา. ม.ป.ท. : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๔. (อัดสำเนา)

(๔) ฐานข้อมูลออนไลน์

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. นิด้าโมเดล : แนวทางการปฏิรูปประเทศ. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.nida.ac.th/th/download/news/NIDA%20MODEL.pdf>. [๙ กันยายน ๒๕๕๘].

อภิญา ดิสสะมาน. ประชาเสวนา (Citizen Dialogue) กับการเสริมสร้างธรรมาภิบาลและจริยธรรม. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : http://www.kpi.ac.th/kpith/index.php?option=com_content&task=view&id=766&Itemid=169. [๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๘].

๒. ภาษาอังกฤษ

(I) Books:

- G.A.Almond and G Bingham Powell. **Comparative Politics**. Boston and Toronto: Little Brown and Company, 1978.
- Jame Voorhees. **Dialogue Sustained, The Multilevel, Peace Process and the Dartmouth Conference**. Washington, D.C : United States Institute of Peace Press and Charles B. Kettering Foundation, 2002.

